

АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТЕЙ ЮНАЦЬКОГО СПОРТУ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ СИСТЕМИ У ВИХОВАННІ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

Одним із пріоритетних завдань національної школи на сучасному етапі є формування особистості громадянина України на основі науково обґрунтованої системи морального виховання. Люди, що є членами певної соціальної системи і знаходяться у безлічі суспільних й особистих зв'язків між собою, мають бути певним чином організованими, тією чи іншою мірою узгоджувати власну діяльність з іншими членами суспільства, підкорятися певним нормам, правилам і вимогам. У функціонуванні будь-якої соціальної системи важливе місце відводиться сформованості моральних якостей. Тому **загальною проблемою** є активізація процесу пошуку ефективних механізмів виховання дітей у дусі толерантності, благородства, відповідальності, порядності, працьовитості, дружелюбності, чесності, поваги до прав і свобод інших людей.

Юнацький спорт, як невід'ємна частина сучасного суспільства, - специфічна сфера діяльності і складна соціальна система зі своїми законами, правилами - має бути спрямованою на формування моральності молодого покоління. За допомогою свого специфічного характеру діяльності необхідно максимально ефективно використовувати потенціал цієї соціальної системи для виховання моральних якостей юних спортсменів.

Зв'язок проблеми з найбільш важливими науковими і практичними завданнями полягає у знаходженні шляхів і засобів формування моральності молодого покоління, створенні педагогічних умов у юнацькому спорті для виховання моральних якостей юних спортсменів. Адже заняття спортом в юнацькому віці має величезний потенціал у вихованні моральних якостей особистості, а у відповідних навчальних закладах мають створюватися педагогічні умови для реалізації цього потенціалу.

Аналіз актуальних досліджень та наукових публікацій. Проблема реалізації морального виховання в юнацькому спорті вивчалася багатьма авторами. Ю. Мануйлов [1] та Н. Селіванова [2] розглядають виховання особистості у взаємодії із середовищем, яке оточує дитину або групу дітей. Воно має бути доцільно організованим педагогами і є засобом діагностики, проектування та створення виховного результату. З цієї точки зору необхідною умовою ефективності виховної роботи з виховання моральних якостей учнів є створення виховної системи в спеціалізованих навчальних закладах спортивного профілю, яка відрізняється характером і спрямованістю спортивно-тренувальної діяльності, професійними особливостями відносин у спорті, моральними цінностями спорту тощо.

А. Ісаєв [3] наголошує на створенні виховного спортивного колективу як провідного елементу цілісної виховної системи, за допомогою якого мають вирішуватися важливі виховні завдання. Одним із шляхів створення такого колективу дослідник називає підвищення командної згуртованості, виховання "командного духу". За допомогою цих факторів підвищується також спортивний результат, який показує колектив. Для цього автор пропонує проводити загальні колективні творчі заходи, організувати спільне дозвілля спортсменів.

І. Решетень, Н. Барінова [4] доходять висновку, що процес формування моральних якостей спортсмена в колективі залежить від того, як відображуються в спортивних колективах цілі й морально-етичні цінності виду спорту, особисті мотиви

людей, системи організації життя та діяльності його членів, яка практично склалася система взаємин у ньому.

Велику роль у вихованні моральних якостей спортсмена відіграє спрямованість, знання, особистісні якості, конкретні дії тренера. Як відзначає Л. Волков [5], підлітки, захоплені спортом, віддають спорту всі свої устремління. А тренер стає тим еталоном, за яким навчаються жити. На думку Д. Дроздова [6], виховна діяльність у роботі зі спортсменами – складна й багатогранна проблема, що вимагає від тренерів глибокої спеціальної підготовки, знання психолого-педагогічних основ виховання. Готовність тренера до виховної роботи зі спортсменами є тією інтегративною якістю, що містить оптимальну суму знань, необхідну систему вмінь, навичок і психологічну настанову, орієнтовану на досягнення виховної мети.

У дослідженнях Л. Волкова, Н. Озоліна, А. Тер-Ованесяна, І. Тер-Ованесяна чітко відзначено, що напрям та ефективність виховання моральних якостей особистості під впливом спортивно-тренувальної діяльності залежить від тих завдань і установок, які отримують спортсмени від тренера, а також вимог, які тренер висуває до їх поведінки на тренуванні, від використання інших організаційних форм виховного впливу, що доводить у дисертаційній роботі своїми дослідженнями Л. Рогальова [7].

Недостатньо дослідженою частиною проблеми залишається знаходження шляхів функціонування системи юнацького спорту для цілеспрямованого, комплексного педагогічного впливу на виховання моральних якостей учнів. Не до кінця визначеними у проаналізованих роботах також залишаються психолого-педагогічні умови підвищення ефективності роботи з виховання когнітивного, почуттєвого, поведінкового та потребнісно-мотиваційного компонентів моральних якостей, які виявляються у таких особистісних утвореннях, як моральні знання і принципи, моральні почуття і емоції, свідомі моральні вчинки і поведінка, моральні потреби і мотиви вчинків.

Мета роботи – визначити психолого-педагогічні умови реалізації виховного процесу в юнацькому спорті з метою виховання моральних якостей.

Викладення матеріалу досліджень. Вплив середовища юнацького спорту необхідно розглянути, на нашу думку, з точки зору взаємодії педагогів і вихованців. Така виховна взаємодія відбувається:

- у спільній спортивній діяльності учнів і тренерів, як особисто значущого для них виду діяльності;
- співвідношенні індивідуальних цінностей із цінностями спортивного колективу;
- відчутті учнем себе часткою спортивного колективу;
- дотриманням норм взіносин між спортсменами і тренерами, між тренерами та спортсменами між собою.

Тренер у юнацькому спорті має дотримуватися таких принципів виховної роботи і відповідати низці вимог:

1. Любити дітей, а не бачити в дітях лише спортсмена (майбутнього спортсмена), уміти бачити у своїх вихованцях юних громадян з невичерпними потенціальними можливостями.

2. Мати почуття національної гідності та готовність всіляко служити своєму народові.

3. Бути чесним, совісним, об'єктивним і справедливим. Це ті якості, які вихованці найбільше цінують у тренері. Чесність – це поняття моральної свідомості й категорія етики. Совість – це не що інше, як здатність особистості до морального самоконтролю. Справедливість й об'єктивність виражають співвідношення певних цінностей, певне порядок людського співіснування відповідно до розуміння того, що людина має бути в центрі уваги всіх сфер діяльності.

4. Бути стриманим і терпеливим.

5. Виявляти організаторські здібності, вміння працювати з юнацьким колективом – це, з одного боку, запорука успіху навчально-виховної роботи, а з другого – підготовка вихованців до активної діяльності в умовах співіснування в соціальних колективах дорослих.

6. Бути всебічно розвинутим.

7. Бути принциповим і вимогливим у професійній діяльності. Ці риси ґрунтуються на внутрішніх переконаннях.

8. Бути оптимістом та любити життя.

9. Виявляти чуйність і гуманне ставлення до людей.

10. Мати творчий склад мислення.

11. Бути тактовним.

У результаті взаємодії учня з тренером не тільки відбувається оволодіння знаннями, уміннями і навичками, а й розвиваються необхідні якості та здібності юних спортсменів, формується їх світогляд. Тренеру необхідно створювати умови для послідовного підвищення розумної активності, ініціативності й самостійності спортсмена у вирішенні завдань щодо спортивного вдосконалення, озброювати його знаннями, уміннями і навичками, необхідними для повноцінного самовиховання. Він має також контролювати результати їх засвоєння. Для цього необхідними передумовами мають бути володіння розвиненим інтелектом, волеволіями якостями, активністю та високими моральними якостями. Як підкреслював К. Ушинський, тільки особистість може виховати особистість, тільки характером можна створити характер. Вчитель зі слабким, несталим характером, з мінливим плином думки і дій ніколи не розвине сильного характеру. Щоб виростити дітей мужніми, правдивими і чесними, вчитель повинен сам бути таким. Як не пояснюй, як не став вимоги, а, якщо немає живого, конкретного прикладу, важко добитися позитивних результатів у вихованні.

Моральна свідомість і поведінка дітей формується постійним особистим прикладом тренера, його моральним виглядом, вчинками і діями. І. Бех із цієї нагоди зазначає, що успішно формувати й керувати процесом морального становлення педагог зможе тоді, коли він буде не тільки фахівцем, а й матиме особистісні характеристики, які визначатимуть очікуваний результат, інакше кажучи, він мусить у першу чергу виховувати своєю особистістю. Особистий приклад тренера впливає на учнів незалежно від його волі і бажання. Учні постійно спостерігають, як тренер тримає себе під час навчально-тренувальних занять, змагань і в житті, як він одягнений, як поводить себе з оточуючими людьми. Їх цікавить, як він відгукується на ту або іншу подію, як ставиться до своїх обов'язків. Особливо високо цінується у тренері, на думку О. Деркача, О. Ісаєва, А. Тер-Ованесяна, І. Тер-Ованесяна, цілісність характеру, вимогливість до себе і інших, завзятість і наполегливість у досягненні поставленої мети, вміння будувати взаємин з учнями, яке ґрунтується на єдності цілі, високому ступені взаєморозуміння. Ці якості значно підвищують силу виховної дії тренера.

Зміст діяльності тренера з виховання моральних якостей юних спортсменів полягає у такому:

- тренер визначає цілі й завдання виховання цілісної особистості учня із системою моральних якостей. Не ставиться завдання виховання особистості спортсмена, який має показати високий спортивний результат у юнацькому віці;
- вихованці залучаються до активної участі не тільки у спортивній, а й творчій, пізнавальній та іншій діяльності, що відповідає здібностям;
- у спортсменів постійно формуються мотиви й мотивації особистого самовдосконалення через заняття спортом;

- визначається зміст морального виховання й виховних заходів;
- планується й організовується виховна робота із залученням ветеранів спорту, провідних спортсменів і фахівців;
- спортивно-тренувальній, навчальній і повсякденній діяльності вихованців надається позитивно-емоційне забарвлення через створення змагальних та ігрових ситуацій;
- педагоги допомагають учням регулювати взаємин між собою та дорослими людьми на морально-етичних принципах;
- процес виховання моральних якостей постійно контролюється, оперативно вносяться відповідні зміни та пояснення;
- тренер постійно оцінює результати морального виховання.

Але у той же час не можна відкидати роль самого учня в процесі його розвитку, адже він є повноцінним його суб'єктом. Для повноцінного перебігу виховного процесу учневі необхідно:

- усвідомити норми і правила моральної поведінки;
- формувати, розвивати і поглиблювати власні мотиви і мотивації вдосконалення і самовдосконалення;
- сприймати, осмислювати, опанувати норми і правила поведінки вихованої людини, дотримуватися її у повсякденній життєдіяльності;
- формувати власні принципи у життєдіяльності і моральні переконання;
- виявляти власне емоційно-вольове ставлення до власних дій;
- самостійно контролювати поведінку, оцінювати власну поведінку та вносити до неї відповідні корективи і зміни.

У процесі виховної діяльності тренер має створювати умови для ефективного формування моральних якостей учня. А якість педагогічної діяльності тренера визначається ефективністю формування свідомої, самостійної діяльності спортсменів, оскільки саме на її основі відбувається розвиток учнів, формування відповідних моральних якостей.

Вивчення впливу установок тренера на виховання моральних якостей юних спортсменів дозволило виявити дві суттєві відмінності. У юних спортсменів, які займаються у тренерів з переважною установкою на максимально високий спортивний результат, можуть частіше спостерігатися негативні тенденції розвитку окремих моральних якостей, не забезпечується формування психологічно стійкої особистості, підвищується вірогідність виникнення внутрішнього конфлікту. Навпаки, якщо тренер дає переважну установку на позитивний особистий розвиток, а не спортивний результат, його вихованці, як правило, володіють вищим рівнем мотивації, мають адекватну установку, менш тривожні і психологічно стійкі в ситуаціях змагань та повсякденній життєдіяльності.

Як зазначає Н. Жмарьов [8], виховання моральних якостей спортсмена включено в соціально-психологічний аспект діяльності тренера. Такий аспект діяльності спрямований на формування моральних якостей спортсмена та створення певної "атмосфери" відносин у спортивному колективі. Для більш ефективного виховання моральних якостей дослідник віддає перевагу демократичному стилю спілкування та управління колективом. Спортивна команда, яка вихована на основі принципів демократичного керівництва та спілкування, відрізняється єдністю, свідомістю, самодисципліною, творчою активністю, самостійністю та поважністю. Основними практичними формами виховання моральних якостей вважаються створення системи вимог, залучення спортсменів до виконання доручень та суспільної роботи, залучення до організації та проведення змагань або інших заходів, інструкторська практика поруч із тренером тощо.

Великий виховний потенціал має сама спортивно-тренувальна діяльність. Заняття спортом дітей та молоді повинні містити таку виховну спрямованість:

- ✓ розвивати у дітей та молоді психічні та фізичні якості;
- ✓ навчати моральним цінностям, справедливості та дисциплінованості;
- ✓ виховувати повагу до себе та інших людей;
- ✓ навчати терпимості та відповідальності як передумови життя у демократичному суспільстві;
- ✓ виховувати здібності до самоконтролю та розвиток позитивних якостей особистості;
- ✓ пропагувати здоровий спосіб життя.

Відомі діячі мистецтва - артист Б. Чирков та кінодраматург Д. Полонський зазначили, що спорт взяв на себе частину величезної відповідальності за виховання людини, “конструювання” особистості, моральності, доброти, співдружності. На думку багатьох дослідників, цьому сприяють такі організаційно-педагогічні умови спортивно-тренувальної діяльності:

- ❖ формування морально-вольових якостей у процесі боротьби спортсмена за високий спортивний результат, за перевагу над суперником;
- ❖ формування високих моральних і вольових якостей спортсмена в процесі подолання себе, своїх слабостей, боротьби із суперником або силами природи;
- ❖ виховання моральних якостей спортсмена в процесі формування соціальних відносин у тренувальній та змагальній діяльності;
- ❖ стримання негативних емоцій та перетворення емоційності в дії, які ведуть до перемоги;
- ❖ навчання розуміти красу, прагнення до естетичних рухів, набуття естетичних форм тіла тощо;
- ❖ засвоєння моральної та правової культури, що виявляється у необхідності дотримання правил певного виду спорту;
- ❖ створення умов, за яких висувається велика вимогливість до самовиховання, самоорганізації та самовдосконалення спортсмена;
- ❖ формування моральної (спортивної) поведінки в процесі спортивної підготовки та змагань.

В юнацькому спорті необхідно створити середовище, у якому діти матимуть можливість виробити позитивну самооцінку та набути впевненості у своїх силах. Спорт має допомогти розвитку духу співробітництва між групами індивідів. Участь у спортивних змаганнях сприяє вихованню правильного ставлення до перемог і поразок. Позитивна роль у вихованні моральних якостей пов'язана також із тим, що спортивна діяльність є своєрідним випробувальним “полігоном”, на якому відбувається реалізація моральних норм і настанов, через яку можна побачити недоліки та достоїнства виховання, закріплення і розвитку моральної культури людини.

Позитивну роль спортивних ігор, які відбуваються за певними правилами, розглядають ще й у тому, що вони потребують оволодіння спортсменами когнітивними навичками: знати правила гри, враховувати наслідки тих чи інших дій, вміти вигравати та програвати. Л.В. Волков [5] підкреслює, що не відокремлена сукупність знань, а лише сформована їх система може визначити сформованість когнітивного компонента моральних якостей особистості. Для формування такої системи знань автор пропонує застосовувати у спортивно-тренувальній діяльності засоби, прийоми, методи та організаційні форми моральної освіти. Основним методом моральної освіти у спорті має стати переконання з використанням таких педагогічних прийомів, як розповідь про аналогічний вчинок, звертання до “невідомого” адресата, “випадково” передана інформація про поведінку учня тощо. Моральна освіта спортсменів має відбуватися

систематично під час навчально-тренувальних занять. У них включаються елементи розповіді, бесіди, інформації з моральної тематики, що в подальшому дозволяє використовувати факти та приклади, які виникають безпосередньо в ході занять спортом.

Одним із найважливіших завдань, яке має вирішуватись у спортивно-тренувальній діяльності дітей і юнаків, є виховання моральних і громадянських почуттів патріотизму, колективізму, почуття обов'язку і честі, відповідальності перед командою, колективом, Батьківщиною. Спортивна діяльність за своєю природою має суттєвий вплив на емоційну сферу особистості. Тому спорт є важливим чинником формування почуттєвого компонента моральних якостей спортсмена, а завданням залишається поєднати спрямованість виховної діяльності тренера із потенціалом спортивно-тренувальної діяльності учнів з метою виховання моральних почуттів та емоцій.

Однією з важливих проблем юнацького спорту, на думку Ю. Коджаспарова [9], є недостатність позитивних емоцій у молодих спортсменів під час тренувань і на змаганнях. З числа опитаних спортсменів-старшокласників та студентів лише 46% часто відчують позитивні емоції під час занять фізкультурою і спортом, 12% постійно мають негативні емоції, а більше половини (52,3%) — відчують їх час від часу. Більше 60% відзначили, що вони рідко одержують моральне задоволення на заняттях або зовсім не випробовують його. Такі результати дослідження вказують на відсутність контролю за характером емоцій спортсмена.

Підвищенню позитивних емоцій спортсмена має сприяти опанування раніше недоступною складною спортивною технікою, задоволення від спілкування із партнерами по команді, досягнення поставлених цілей, успіхи на змаганнях тощо. За таких умов спортсмен усвідомлює свої можливості, переконується у здатності долати труднощі, які потребують великих фізичних і психічних зусиль. Це сприяє формуванню відчуття власної гідності і поважного ставлення до інших. Для виховання позитивних емоцій необхідно створювати ситуації успіху в спортивно-тренувальній діяльності. Тренер має не лише створювати ситуації, у яких спортсмен відчуває свій успіх та зростання, а й уміти бачити та заохочувати будь-який успіх учнів в процесі тренування, спілкування, іншої спільної діяльності. Такою діяльністю можуть бути неформальні дискусії. Проведення неформальних дискусій із спортсменами на моральну тематику має бути невід'ємною частиною виховного процесу під час занять спортом. Важливою метою дискусій є підвищення чутливості дитини до морально-етичних принципів спорту та доведення до його свідомості існування права вибору атлета: дотримуватися моральних принципів під час змагань або їх ігнорувати.

Заняття спортом дітей та молоді через свій специфічний характер створюють конкретні умови для соціальної адаптації та інтеграції дитини, формують певний тип поведінки. Одним із найважливіших чинників формування поведінкового компонента моральних якостей у спортивній діяльності є дотримання спортсменом у змаганнях та суперництві принципів "чесної гри" ("Fair Play"). Згідно з Європейською хартією спорту, дотримання відповідних принципів духовно збагачує особистість спортсмена, суспільство в цілому та укріплюють дружбу між народами. Ці принципи ґрунтуються на загальнолюдських моральних цінностях, таких як чесність, благородність, повага та виявляються в таких принципах "чесної гри", як благородство відносно суперника, ведення чесної боротьби, невживання допінгу та ін.

Окрім того, спортивні ігри стимулюють розвиток такої здібності, як виконання ролі, адже гравці повинні у різних ситуаціях ураховувати як очікування своїх партнерів по команді, так і суперників. Наприклад, гравець у баскетбол має знати, якого типу і в якій ситуації очікують передачі від нього партнери, він має утримувати і не втратити

м'яч у найскладніших ігрових ситуаціях, виконувати ігрові прийоми у межах правил. І хоча спортсмен виконує у даній ситуації лише одну роль, він одночасно має розуміти ролі інших гравців і враховувати всі можливості їх дій для того, щоб реагувати на відповідні ситуації.

Висновки. Потенціал юнацького спорту складається з багатофункціональної значущості та універсальності організаційних і педагогічних витоків виховання моральних якостей дітей та молоді. Моральне виховання в юнацькому спорті спрямовано на засвоєння та відтворення морального досвіду у сфері спорту, в якій розширюються уявлення учнів, формується їх емоційно-ціннісне ставлення, а також складається і вдосконалюється характер поведінки відносно себе, оточуючих людей, суспільства в цілому.

Як психолого-педагогічні умови виховання моральних якостей юних спортсменів враховуються можливості створення виховного середовища в спеціалізованих навчальних закладах спортивного профілю, особистісно зорієнтована виховна робота тренерів, включення учнів у спортивно-тренувальний та інші види діяльності. Вони мають впливати на свідомість, почуття і поведінку учня з метою передачі необхідної корисної інформації, формування практичних навичок і вмінь, розвитку мотивів і потреб у моральній поведінці.

Список літератури: 1. Мануйлов Ю.С. Средовой подход в воспитании / Ю.С. Мануйлов // Педагогіка. – К., 2000. – № 7. – С. 36–42. 2. Селиванова Н.Л. Современные представления о воспитательном пространстве / Н.Л. Селиванова // Педагогіка. – К., 2000. – №6. – С. 35 – 40. 3. Исаев А.А. Юношеское олимпийское движение / А.А. Исаев // Международный спорт и Олимпийское движение с позиций гуманизма. – М.: МГИУ, 2000. – С. 231-266. 4. Решетень И.Н. К вопросу об эстетической подготовке студентов физкультурных вузов / И.Н. Решетень, Н.С. Барина // Теор. и практ. физ. культ. – М., 1980. – № 9. – С. 45 – 57. 5. Волков Л.В. Спортивна підготовка молодших школярів / Л.В. Волков. – К.: Освіта України, 2010. – 388 с. 6. Дроздов Д.В. Формування виховних якостей майбутніх тренерів з фізичного виховання і спорту / Д.В. Дроздов // Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. – Львів, 2010. – № 8 (195). – С. 121– 129. 7. Рогалева Л.Н. Влияние спорта и установок тренера на личность юного спортсмена : Дис... канд. пед. наук / Л.Н. Рогалева. – М., 2002. – 213 с. 8. Жмарев Н.В. Управленческая и организаторская деятельность тренера / Н.В. Жмарев. – К.: Здоров'я, 1986. – 128 с. 9. Коджаспаров Ю.Г. Проблема дефицита положительных эмоций на занятиях физической культурой и спортом / Ю.Г. Коджаспаров // Теор. и практ. физ. культуры : [сб. статей]. – М., 1994. – С. 47 – 56.

Bibliography (transliterated): 1. *Manujlov Ju.S. Sredovoj podhod v vospitanii / Ju.S. Manujlov // Pedagogika. – K., 2000. – № 7. – S. 36 – 42.* 2. *Selivanova N.L. Sovremennye predstavlenija o vospitatel'nom prostranstve / N.L. Selivanova // Pedagogika. – K., 2000. – №6. – S. 35 – 40.* 3. *Isaev A.A. Junosheskoe olimpijskoe dvizhenie / A.A. Isaev // Mezhdunarodnyj sport i Olimpijskoe dvizhenie s pozicij gumanizma. – M.: MGIU, 2000. – S. 231-266.* 4. *Resheten' I.N. K voprosu ob jesteticheskoj podgotovke studentov fizkul'turnyh vuzov / I.N. Resheten', N.S. Barinova // Teor. i prakt. fiz. kul't. – M., 1980. – № 9. – S. 45 – 57.* 5. *Volkov L.V. Sportyvna pidgotovka molodshyh shkoljariv / L.V. Volkov. – K.: Osvita Ukrainy, 2010. – 388 s.* 6. *Drozdov D.V. Formuvannja vyhovnyh jakostej majbutnih treneriv z fizychnogo vyhovannja i sportu / D.V. Drozdov // Visnyk LNU im. Tarasa Shevchenka. – L'viv, 2010. – № 8 (195). – S. 121– 129.* 7. *Rogaleva L.N. Vlijanie sporta i ustanovok trenera na lichnost' junogo sportsmena : dis. ... kand. ped. nauk / L.N. Rogaleva – M., 2002. – 213 s.*

8. *Zhmarev N.V.* Upravlencheskaja i organizatorskaja dejatel'nost' trenera / N.V. Zhmarev. – Kiev : Zdorov'ja, 1986. S. – 128 . 9. *Kodzhasparov Ju.G.* Problema deficita polozhitel'nyh jemocii na zanjatijah fizicheskoj kul'turoj i sportom / Ju.G. Kodzhasparov // Teor. i prakt. fiz. kul'tury: [cb. statej]. – M., 1994. – S. 47 – 56.

А.А. Тиняков

**АНАЛИЗ ВОЗМОЖНОСТЕЙ ЮНОШЕСКОГО СПОРТА КАК
СОЦИАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ В ВОСПИТАНИИ МОРАЛЬНЫХ
КАЧЕСТВ ЛИЧНОСТИ**

Работа посвящена анализу воспитательных возможностей юношеского спорта как сложной социальной системы. Обоснована необходимость использования богатого потенциала системы юношеского спорта для формирования моральности молодого поколения. Показана возможность и пути использования средств, методов и организационных форм спортивной подготовки юношей для воспитания моральных качеств. Определены пути формирования когнитивного, эмоционального, поведенческого и мотивационного компонентов моральных качеств.

A.O. Tinyakov

**ANALISIS OF POSIBILITIES OF YOUTH SPORT
AS A FRAME OF SOCIETY IN EDUCATION MORAL
QUOLITIES OF PERSONALITI**

Work is devoted to the analysis of educator possibilities of youth sport as a difficult frame of society. The necessity of the use of rich potential of the system of youth sport is grounded for forming of morality of the young generation. Possibility and ways of the use of facilities is rotined, methods and organizational forms of sporting preparation of youths for education of moral qualities. The ways of forming components of moral qualities are certain.

Стаття надійшла до редакційної колегії 26.08.2010